

Essay christologie

Het Koninkrijk van God, als ver verwijderd ideaal of als de goddelijke bron in jezelf.

In dit essay over christologie wil ik het hebben over het koninkrijk van God. Als ik aan christologie denk, dan denk ik aan de leer van Jezus Christus. En de leer van Jezus was op de eerste plaats het verkondigen van het Koninkrijk van God. Maar wat weten we van het Koninkrijk van God?

Je kunt het op 2 manieren bekijken: Letterlijk of figuurlijk.

De letterlijke betekenis is dan:

In het Koninkrijk Gods bestaat er geen honger en geen armoede, geen ziekte of geen dood. Het is een rijk van vrede en gerechtigheid, waarin de mens verzoening en verlossing vindt. Maar dit rijk kan alleen tot stand komen door liefde voor de medemens, door strijd tegen onenigheid, onvrijheid en ongerechtigheid.

Door sommige gemeenschappen wordt dit Koninkrijk gezien als het toekomstige beloofde land(paradijs) hier op aarde of in de hemel. De kerk is dan een vertegenwoordiging van dit koninkrijk.

In de figuurlijke betekenis is het de goddelijke bron in jezelf.

Maar wat bedoelde Jezus. Ik denk dat we dat niet kunnen weten, omdat alles wat er over hem geschreven is, interpretaties zijn van volgelingen. Vooral in de gnostische evangeliën, bijvoorbeeld het evangelie van Thomas en het evangelie van Judas, wordt de figuurlijke betekenis gebruikt. Het Koninkrijk van God dat de officiële evangelisten, Marcus, Lucas en Mattheus, ergens na onze dood plaatsen, is in het evangelie van Thomas, hier en nu, in jezelf.

Jezus wilde helpen de weg te wijzen. Maar we moeten het zelf doen, onszelf leren kennen, ons bezinnen op waar we mee bezig zijn.

In de oorspronkelijk leer van Jezus van Nazareth is volgens het evangelie van Thomas ook nergens sprake van verrijzenis na de dood, noch van eeuwig leven.

Maar deze evangeliën werden dan ook als ketters gezien en werden niet als de officiële leer gebruikt.

Voor mij is dit wel waar het om gaat en ik wil graag betogen dat deze manier van denken over het Koninkrijk van God beter past in de interreligieuze dialoog.

Ik heb me hierbij laten inspireren door 2 kerstkaarten die we kregen.

De eerste was een kaart met een afbeelding van Franciscus van Assisi, met de tekst:

Pace e Bene, Vrede en alle goeds. Met verder de tekst:

Als wij vrienden zijn

Dan is er geen oorlog

Als wij elkaar liefhebben

Dan is er ook vrede.

Volgens Franciscus is het uiteindelijke doel: volledige overgave aan en versmelting met God, “Unificatio” (eenwording) heet dat in de christelijke mystiek. Het gaat daarbij volgens Franciscus niet om de kennis van God, maar om de overgave.

Voor Franciscus waren er 3 manieren om je te oriënteren op God; het luisteren naar de gidsen, naar het mysterie waar heel de schepping van spreekt en het luisteren naar je eigen diepte, je eigen innerlijk, naar wat daar wordt ‘geweten’. God is voor hem alom tegenwoordig. In de volledige overgave ervaar je dan extatische vreugde.

Ook in andere religies en tradities vind je dit denken. De vreugde moeten we niet buiten ons zoeken, maar in onszelf, in de ‘zuiverheid van het hart’, waar we niet verblind zijn door ‘het aardse’, maar gericht op ‘het hemelse’ (God, de Bron, Tao).

Dit is de vreugde van het ‘zijn’. Franciscus werd, zoals zoveel mystici, heen en weer getrokken tussen enerzijds zijn verlangen naar het alleen maar ‘zijn’, mediterend, biddend, met een hart dat overstroomt van liefde, en anderzijds zijn verlangen om het licht en de vreugde die hem ten deel waren gevallen ook ‘mee te delen’ door zich onder de mensen te begeven, net zoals Jezus had gedaan.

De elementaire vreugdevolle en onbezorgde verbondenheid met het ‘zijn’, voor of voorbij de dualiteit, vrij van berekening, vrij van ‘denken’ en ‘tijd’, kunnen we volgens Jezus leren van kinderen. In het Thomas evangelie spreekt Jezus over kleine kinderen die gezoogd worden, ze zijn te vergelijken met hen die het Koninkrijk binnen gaan. Het koninkrijk, het rijk van de heelheid, niet een plek ergens in de tijd of de ruimte, maar een staat van ‘zijn’. Wie als die kleintjes is, die is in de gelukzalige vreugde van rechtstreekse verbondenheid met de bron.

Maar ook in het Lucas evangelie riep Jezus de kinderen bij zich en zei: “Laat de kinderen toch bij mij komen en houd ze niet tegen, want aan hen die zijn als zij, behoort het Koninkrijk Gods”.

Wij moeten dus worden als een kind en weer teruggaan naar die eenheid, die bron van ‘zijn’.

Een mysticus, een verlichte, een mens die als een kind is geworden, doorbreekt de codes van volwassenen, hun gehechtheid aan zorgen en verdriet, hun obsessie met verleden en toekomst.

Maar waardoor zijn we zover verwijderd van deze ‘bron’?

In een boek over Joodse spiritualiteit las ik dat het belangrijkste woord voor de moderne mens vooruitgang is. De vooruitgang was de grote hoop van de mensheid. Dankzij de wetenschappelijke vooruitgang dacht men de onwetendheid te overwinnen. Maar deze vooruitgang zet mensen ertoe aan meer en meer te verbruiken, men schept noden. Men cultiveert het ‘hebben’ terwijl men het ‘zijn’ verstikt. Daarmee wordt het uniek menselijke bedreigd en er ontstaat een gebrek aan menselijkheid en menselijk contact. Daardoor zijn we ook de oriëntatie in ons eigen bestaan en in de schepping als geheel kwijt.

Ons leven moet dus een weg zijn van bewustwording van het Rijk Gods dat in onszelf ligt, een weg van respectvolle omgang met de ander en de aarde, een wereld van vrede.

Het moet dus ook een weg van bevrijding zijn. God als kracht van bevrijding, maar als bevrijding waarvan. Er wordt vaak gesproken van bevrijding in relatie tot het belangrijkste van Jezus’ leer: het Koninkrijk van God.

Voor de bevrijdingstheologen horen het spirituele en het aardse bij elkaar, zij hebben een kosmische spiritualiteit. De westerse religies hebben een metakosmische spiritualiteit (God in de hemel) waardoor er dualiteit, gescheidenheid ontstaat.

In een kosmische spiritualiteit is bevrijding niet alleen sociaal en politiek, maar is het een holistische bevrijding, gebaseerd op het O.T. concept: shaloom, vrede en harmonie. In een holistische levenswijze is het hele leven heilig, ook de aarde.

In het Koninkrijk van God wordt dan degene die leeft en werkt voor de ander in onvoorwaardelijke liefde, gezien als de grootste. God is dan liefde. Dit moet opnieuw ontdekt worden volgens de bevrijdingstheologen. Het Koninkrijk van God brengt dan bevrijding, niet alleen in woorden, maar ook in daden. Met deze zienswijze wordt het Koninkrijk van God al dichter bij de mens gebracht.

Volgens Raimundo Panikkar, een Aziatische theoloog, is het niet alleen een bevrijding van materieel lijden, maar ook bevrijding van begeerten en verlangens.

Ik heb een artikel gelezen van Panikkar, wat mij erg aansprak, waarin hij onderscheid maakt tussen *faith* en *belief*.

Faith is de ongeconditioneerde bron van het bestaan, dat kan God zijn, dat kan ook de waarheid zijn of het mysterie. Deze dimensie is in iedereen aanwezig. Het is het besef dat het bestaan is gegrond in het mysterie van het absolute en ongeconditioneerde.

Het belief is hoe je daar mee omgaat, hoe je het vormgeeft. Deze dimensie, die liefde is, is volgens mij het niveau waarop je kunt samenwerken. Dan doet het er niet toe welk belief je hebt. Op het niveau van faith is iedereen gelijk en gelijkwaardig en kun je samen iets bereiken. Hier bestaat ook de naastenliefde die in zoveel religies wordt genoemd.

Het is een ontmoeting in eenheid. Niet op het doctrinele niveau, maar op het existentiële niveau, in de grot (de open ruimte) van het hart. De gemeenschappelijke bron en het gemeenschappelijke doel is het mysterie. Dit mysterie is de ontologische basis voor tolerantie. En dit mysterie is naar mijn idee ook het Koninkrijk van God.

Nadat ik de “cursus in wonderen” had gelezen, een eigentijds boek dat niet “wetenschappelijk” is maar waar ik veel van geleerd heb, snapte ik pas de woorden: *“en van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in de eeuwen der eeuwen, amen”*

Woorden die me nooit veel hadden gezegd, maar die nog in mijn hoofd zaten van de verplichte kerkbezoeken. Het was een ver verwijderd ideaal, dat me niet aansprak en ik denk ook vele mensen niet. Na het lezen van het boek snapte ik ze. Ik herkende later ook de overeenkomst met het boeddhisme en ideeën uit het postmodernisme. Daardoor kan ik nu ook andere religies bijvoorbeeld het boeddhisme beter begrijpen. De wegen die de verschillende religies volgen zijn verschillend, maar het uiteindelijke doel is naar mijn idee hetzelfde. Het uiteindelijke mysterie of het christelijke Koninkrijk van God.

Ook de betekenissen van letterlijk en figuurlijk vallen dan samen. Want hoe kun je een ideale wereld of een paradijs om je heen waarnemen als in je denken oorlog en afgunst bestaan.

Het Koninkrijk Gods, als een zuiver ‘zijn’, bevindt zich in iedereen, in elk moment, overal.

Wat hebben we dan nodig in onze tijd, een tijd van multiculturaliteit, maar ook een tijd waarin we het contact met het innerlijke ‘thuis’ zijn kwijtgeraakt.

We moeten volgens mij het denken in polariteiten opgeven, het opgeven van een denken waarin de ene religie ‘dit’ zegt en de andere religie ‘dat’ en waarin iedereen denkt de waarheid te verkondigen. Er moet meer aandacht komen voor de eenheid van alle leven en voor de liefde die ons bindt. Alles wat leeft is met elkaar verbonden (door faith). Van daaruit kun je leven en omgaan met elkaar.

Ik wil graag eindigen met een gedicht van Toon Hermans, dat op de tweede kerstkaart stond die me inspireerde om dit te schrijven. Toon Hermans, een spiritueel mens, die vol verwondering naar de wereld keek als “kind”.

Lieve kracht

*wie was het die de zon verzon
toen de allereerste dag begon,
die de sterren aanstak voor de nacht
het eerste vlokje sneeuw bedacht,
wie blies de wind zijn adem in
gaf mens en dier hun zin?
je voelt als iemand huilt of lacht
of als de regens zingen
dat zich een grote lieve kracht
verbergt in alle dingen.*

Gebruikte literatuur:

H. Stufkens, M. Derkse: De herberg van het hart, Franciscus en Rumi als gidsen voor onze tijd.

A.Guigui: Oude bron, levend water, spiritualiteit van de joodse geloofstraditie.

Krieger: The new universalism.

Collegeliteratuur

Kerstkaarten.